

Wytyczne edukacyjne - nauka w czasie pandemii

Materiał opracowany przez Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Joanny Kulmowej w Komarowie

Wstęp.....	2
A – WARIANT TRADYCYJNY.....	3
1. Zanim zaczniesz planować swoje zadania.....	3
2. Stwórz nowe procedury	3
3. Przygotuj przestrzeń szkoły i określ zasady korzystania z części wspólnych.....	4
4. Nawiąż kontakt z rodzicami i uczniami przed 1 września.....	4
5. Zaplanuj integrację uczniów.....	5
6. Opracuj wnioski z analizy efektów dotychczasowej edukacji zdalnej.....	5
7. Wdrażaj narzędzia edukacji zdalnej od początku roku szkolnego.....	6
B - WARIANT MIESZANY (HYBRYDOWY).....	6
1. Zaprojektuj zalecenia do mieszanej organizacji pracy szkoły	7
2. Podziel się doświadczeniami.....	7
3. Poznaj platformę edukacyjną Microsoft Team.....	7
C – WARIANT ZDALNY.....	7
1. Ułóż zasady pracy z przedszkolakami.....	8
2. Wspieraj uczniów i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami	9
3. Efektywnie realizuj zajęcia zdalne.....	10
4. Włącz nauczycieli do monitorowania problemów uczniów	11
5. Nie zapomnij o bezpiecznym przetwarzaniu danych osobowych	11
6. Porównuj doświadczenia i szukaj inspiracji	12

Wrzesień 2020

Wstęp

Szanowni Państwo,

1 września 2020 roku rozpoczniemy nowy rok szkolny. Inauguracja odbędzie się w atmosferze nadziei na powrót do szkolnej normalności, ale i w niepewności związanej z rozwojem sytuacji epidemicznej w naszym kraju, mieście i wsi. Za nami blisko cztery miesiące nauki zdalnej. W tym czasie nabyliśmy wiele doświadczeń i umiejętności, ale również napotkaliśmy na sporo problemów, których obecności jesteśmy świadomi. Uczniom, podobnie jak nauczycielom, służyć będzie uruchomiony niedawno **Office 365 Education Teams**. Portal udostępnia coraz szerszej grupie dyrektorów, nauczycieli oraz uczniów profesjonalną platformę do komunikacji w społeczności szkolnej oraz dostęp online do zasobów dydaktycznych. Jednocześnie ogromnym wyzwaniem dla naszych uczniów jest przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu uczniów i poszukiwanie możliwości dofinansowania zakupów sprzętu komputerowego dla uczniów i szkół.

Zdaję sobie sprawę, że warunki nauki w poszczególnych szkołach są różne. Dlatego rola dyrektora szkoły w podejmowaniu decyzji o sposobie nauki jest kluczowa. Decyzje te muszą być (poza formalnymi uzgodnieniami ze służbami sanitarnymi, organem prowadzącym) dobrze komunikowane uczniom i rodzicom. Zawsze, na pierwszym miejscu stawiamy bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, nie zapominając o bezpieczeństwie nauczycieli i pracowników szkoły. Decyzje o formach realizacji kształcenia w nowym roku szkolnym powinny być podejmowane na szczeblu rządowym. Tymczasem regulacje prawne przenoszą odpowiedzialność za organizację pracy szkoły na dyrektorów placówek i organy prowadzące. Wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego (GIS), Ministerstwa Zdrowia (MZ) i Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN) dotyczą głównie podstawowych wymogów bezpieczeństwa sanitarnego w szkołach i placówkach oświatowych.

MEN zakłada trzy możliwe scenariusze powrotu do nauki szkolnej. Są nimi: model nauki w sposób tradycyjny, model nauki zdalnej i model nauki hybrydowej (mieszanej). Zgodnie z założeniami, poszczególne modele mogą być jednocześnie wdrażane w różnych rejonach kraju, w zależności od panującego tam zagrożenia sanitarnego. Część placówek być może będzie pracowała stacjonarnie, a inne zdalnie lub w sposób hybrydowy.

Przedstawiam Państwu wytyczne edukacyjne. Zapewniając jakość poszczególnych metod nauczania i form organizacyjnych, dbamy o szanse edukacyjne i życiowe naszych dzieci. Doświadczamy nowego rodzaju solidarności i wspólnotowości. Od nas zależy, jakie będą rezultaty.

W trakcie nowego roku szkolnego 2020/2021 dyrektorzy szkół będą musieli podejmować szybkie decyzje na podstawie aktów prawa oświatowego ustanowionych przez MEN (<https://www.gov.pl/web/edukacja/organizacja-szkol-nowe-akty-prawne> (dostęp z 19.08.2020) oraz korzystając z doświadczeń z okresu wiosennej edukacji na odległość. Organizacja pracy w tym roku szkolnym to zadanie, które ma być realizowane zgodnie z wytycznymi MEN: <https://www.gov.pl/web/edukacja/bezpieczny-powrot-do-szkoldzialania-men-w-organizacji-roku-szkolnego-20202021-w-warunkach-epidemii> (dostęp z 19.08.2020) w wariantach:

A. tradycyjnym;

B. mieszanym (hybrydowym) tj. połączenia kształcenia stacjonarnego z kształceniem zdalnym;

C. zdalnym.

A - WARIANT TRADYCYJNY

Praca szkoły w wariantach A wymagać będzie przede wszystkim aktualizacji przepisów i wprowadzenia podwyższonych rygorów bezpieczeństwa. Okres pracy stacjonarnej można też wykorzystać do podsumowania doświadczeń i przygotowania podstawowych rozwiązań, na wypadek konieczności wprowadzenia modelu B lub C.

1. Zanim zaczniesz planować swoje zadania...

Po analizie aktów prawnych, jeszcze przed rozpoczęciem prac koncepcyjnych, przeczytaj informacje umieszczane na stronie MEN tzn. Najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi w związku z powrotem uczniów do szkół i placówek 1 września 2020 r.: <https://www.gov.pl/web/edukacja/Q-A-powrotuczniow-do-szkol-i-placowek-1-wrzesnia-2020> (dostęp z 19.08.2020) oraz Zalecenia dla dyrektorów szkół i placówek, które znajdują się w strefie żółtej i czerwonej, możliwe modele kształcenia w czasie epidemii (...) - <https://www.gov.pl/web/edukacja/organizacja-ksztalcenia-zalecenia-dla-dyrektorow>; (dostęp z 19.08.2020). Znajdziesz tu wskazówki, które mogą pomóc w interpretacji niektórych zapisów z rozporządzeń.

2. Stwórz nowe procedury

Oprócz standardowych zadań realizowanych przed rozpoczęciem roku szkolnego, przygotuj się do wykonania nowych:

a. procedury dotyczące zasad higieny w związku z profilaktyką zakażenia SARS-CoV-19, obowiązujące od 1 września 2020 r. i procedury postępowania na wypadek zakażenia koronawirusem lub zachorowania na COVID-19, obowiązujące od 1 września 2020r.

b. lista osób odpowiedzialnych za przekazywanie dyrektorowi informacji o ewentualnych zagrożeniach - pamiętaj o zachowaniu sukcesji, zgodnie z systemem kontroli zarządczej;

- c. ustalenie szybkiej ścieżki komunikacji i skutecznego kontaktu wewnątrz szkolnej społeczności;
- d. projekty komunikatów dyrektora do uczniów, rodziców i pracowników dotyczące nowej organizacji pracy szkoły;
- e. lista osób (pracowników i uczniów) zaliczanych do grupy podwyższonego ryzyka zachorowania;
- f. krótkie informacje o BHP dla uczniów, rodziców, nauczycieli i pracowników – w formie plakatów np. przygotowanych przez MEN, hasła, „przypominajek”

3. Przygotuj przestrzeń szkoły i określ zasady korzystania z części wspólnych

Zaplanuj prowadzenie lekcji i zajęć dla poszczególnych oddziałów, w miarę możliwości w jednej sali. Bezpieczniej będzie, jeśli to nauczyciele będą przychodzili do klas. Wprowadź od początku roku szkolnego stałe reguły bezpieczeństwa, np. takie jak:

- a) każdy z uczniów ma przypisaną jedną i tą samą ławkę, chyba że lekcje muszą być prowadzone w pracowniach przedmiotowych;
- b) uczniowie przebywają w tej samej sali, a młodsi uczniowie w miarę możliwości, również podczas posiłków (ew. modyfikacja dotychczasowych zaleceń dotyczących długości przerw);
- c) zaplanowanie, w miarę możliwości, przerw między lekcjami w różnych godzinach, z opcją wychodzenia uczniów na zewnątrz budynku szkoły;
- d) umieszczanie pojemników z płynami dezynfekującymi w każdej sali;
- e) minimalizowanie bezpośrednich kontaktów uczniów na lekcjach i zajęciach (np. lekcje W-F bez sportów kontaktowych);
- f) regularne wietrzenie sal i noszenie maseczek w ogólnodostępnych przestrzeniach zamkniętych;
- g) wydzielenie pomieszczenia, które w krytycznym momencie będzie mogło pełnić rolę izolatki;
- h) wykorzystywanie terenów wokół szkoły, parków, terenów zielonych;
- i) uruchomienie wszystkich wejść do budynków, w celu maksymalnego rozgęszczenia wewnątrzszkolnej komunikacji.

4. Nawiąż kontakt z rodzicami i uczniami przed 1 września

Jak najszybciej informuj rodziców i uczniów o nowych przepisach, procedurach oraz o trybie ich wdrażania w szkole. Wcześniej przygotuj społeczność szkolną do powrotu do stacjonarnej nauki i postaraj się dotrzeć do jak największej grupy osób. Możesz do tego wykorzystać wszystkie sposoby komunikacji, które wypracowaliście wiosną w czasie zdalnej nauki.

Poproś rodziców o pozostawanie z wychowawcami w bieżącym kontakcie i uprzedź ich o możliwości zmian w planach lekcji - dyrektor szkoły stara się przygotować dwa, a nawet trzy warianty zajęć.

5. Zaplanuj integrację uczniów

Grupą, o którą trzeba będzie szczególnie zadbać będą pierwszoklasiści i ich rodzice. W tym tygodniu – albo przynajmniej dniu - nie odbywałyby się konwencjonalne lekcje, w zamian za to uczniowie mogą realizować takie projekty, by uczniowie integrowali się podczas wspólnych zadań. Uczniowie mogą ten czas spędzić na boisku szkolnym, zachowując bezpieczną odległość od siebie, rozmawiając, grając w gry integracyjne niewymagające kontaktu fizycznego oraz zapoznając się ze swoim wychowawcami i innymi nauczycielami. To bardzo ważne dla stworzenia poczucia wspólnoty i zapewnienia wymiany informacji pomiędzy uczniami, tak by mogli utrzymać ze sobą kontakt w sytuacji konieczności wprowadzenia wariantu B lub C. Rozważ z zespołem nauczycieli, czy uczniowie mogą zapoznać się z wymaganiami przedmiotowymi dopiero po integracji, tj. w drugim tygodniu szkoły, kiedy już będą się czuli bardziej oswojeni ze szkołą i nowymi koleżankami i kolegami.

Podobne podejście zastosuj w oddziałach przedszkolnych. Pamiętaj, że małe dzieci od dawna czekają na pójście do szkoły. W pierwszych dniach ważne jest wspólne przetrenowanie zasad bezpieczeństwa, nowych zasad poruszania się w obiekcie, zasad kontaktu z rówieśnikami. W formie zabawy wprowadzaj dzieci w nowe reguły życia w placówce. W przedszkolu zdecyduj, czy masz warunki do zorganizowania bezpiecznych dni adaptacyjnych dla trzylatków i ich rodziców (możesz je skrócić do jednego dnia). Warto zapoznać rodziców najmłodszych dzieci z trybem przygotowywania przedszkola do przebywania dzieci w nowej sytuacji sanitarnej.

6. Opracuj wnioski z analizy efektów dotychczasowej edukacji zdalnej

Dużo wątpliwości budzi dziś sposób realizacji podstawy programowej, wyraźnie widać konieczność adaptacji jej treści do formy edukacji. Porozmawiajcie o tym, że podstawa programowa to jeden z instrumentów wspierania rozwoju dzieci i młodzieży, a nie główny cel edukacji, to baza do tworzenia szkolnych programów. Zastanówcie się wspólnie nad możliwościami elastycznego podejścia i przeprowadźcie ocenę rzeczywistych strat w realizacji podstawy programowej z poszczególnych przedmiotów.

W świetle rezultatów dalszej pracy istotne będzie wyodrębnienie niezrealizowanych efektów nauczania i przebudowanie programów tak, aby doprowadzić do realizacji efektów nauczania wynikających z podstawy programowej w kolejnych latach nauki, w poszczególnych przedmiotach.

Zdalne nauczanie ujawniło również liczne problemy sprzętowe. Przemyśl rozwiązania na wypadek braku dostępu niektórych dzieci do komputerów. Pamiętaj też o zagadnieniach wychowawczych np. sprawdzeniu, co teraz dzieje się z uczniami, którzy byli mało aktywni

lub nie uczestniczyli w wiosennych zajęciach zdalnych. Omów możliwe działania i źródła wsparcia w sytuacjach trudnych (np. przemoc domowa, „wypadanie dzieci z systemu”, przewlekłe choroby). Po przekazaniu zadań związanych z pomocą socjalną do pomocy społecznej możesz rozdzielić na nowo zadania pedagogom i zachęcić do współpracy z psychologami.

W poradni psychologiczno-pedagogicznej i w poradniach specjalistycznych dyżurują specjaliści wspierający uczniów i ich rodziców. W minionym roku szkolnym dużym zainteresowaniem cieszyła się formuła kontaktu mailowego z poradniami. Skontaktuj się z rejonową poradnią i uzgodnij możliwość udostępnienia jednego adresu, pod którym można zgłosić się w razie potrzeby rozmowy w sprawie trudnego wydarzenia lub sytuacją, również kryzysową. Zachęć rodziców do upowszechniania takiego kontaktu z poradnią.

7. Wdrażaj narzędzia edukacji zdalnej od początku roku szkolnego

W czasie wakacji w szkole prowadzone były szkolenia dla naszych nauczycieli w zakresie nowej platformy edukacyjnej **Office 365 Education Teams**. Sprawdzonym sposobem wsparcia i przygotowania się na zmiany jest dzielenie się przez nauczycieli doświadczeniami, praca w zespołach pod kierunkiem liderów, np. zdalnej edukacji.

Zaaranżuj pracę zespołów nauczycielskich, w których jedni mogą pomagać drugim, uczyć ich i wspierać. Być może chętni do takiego wsparcia będą rodzice uczniów?

B - WARIANT MIESZANY (HYBRYDOWY)

Ten wariant pracy szkół wywołuje dziś najwięcej pytań. Trudno przewidzieć wszystkie ryzyka i określić efektywne sposoby ich minimalizowania. MEN określa obecną sytuację jako konieczność stosowania przez dyrektorów szkół i placówek „elastycznych rozwiązań”. Uzasadnienie do projektu dokumentu wskazuje możliwości rozwoju wydarzeń (...) Sytuacja epidemiologiczna nie została uszczegółowiona ze względu na konieczność uwzględnienia zarówno pojedynczych podejrzeń zakażeń lub samych zakażeń, jak i nagłego przyrostu liczby zakażeń nie tylko w szkole lub placówce, ale i na danym obszarze (w gminie, regionie). Wydana przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pozytywna opinia wobec inicjatywy zawieszenia zajęć w szkole lub placówce będzie uwzględniała kwestie skali zagrożenia epidemiologicznego dla danej społeczności szkolnej. Zatem także w przypadku np. grupy uczniów przewlekłe chorych (na podstawie opinii lekarza sprawującego opiekę zdrowotną nad uczniem) lub grupy uczniów, którzy posiadają wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, dyrektor będzie mógł wystąpić o zawieszenie dla nich zajęć w formie stacjonarnej.(...) <https://legislacja.gov.pl/projekt/12336966/katalog/12708002#12708002> (dostęp z 19.08.2020).

1. Zaprojektuj zalecenia do mieszanej organizacji pracy szkoły

Zaczynając pracę nad organizacją pracy szkoły w wariancie mieszanym musisz wziąć pod uwagę kilka istotnych przesłanek: strukturę i liczebność klas, warunki lokalowe, zasoby kadrowe, możliwości techniczne. Ważne też będzie, czy informacja o możliwym zagrożeniu zachorowaniem dotyczyć będzie kontaktu z uczniem, nauczycielem czy pracownikiem administracji lub obsługi.

W organizacji pracy szkoły w trybie mieszanym zaleca się, by:

- a) uczniowie najmłodszych klas szkół podstawowych jak najdłużej pozostawali w szkole (problem z przebywaniem w domu bez opieki, brak możliwości samodzielnego uczenia się, potrzeba bliskiego kontaktu z rówieśnikami);
- b) uczniowie klas starszych klasach, od klasy IV, pracowali w trybie mieszanym tygodniowej wymiany klas – część oddziałów pracuje zdalnie, część w szkole;
- c) nauczyciele, którzy mają kłopoty techniczne ze sprzętem prowadzili lekcje online na terenie szkoły lub mieli wypożyczony sprzęt szkolny.

2. Podziel się doświadczeniami

Wariantów pracy mieszanej może być wiele, stąd potrzebne będzie dzielenie się najlepszymi pomysłami, których wdrożenie do konkretnej szkoły okaże się najprostsze. Będziemy zbierać informacje z Goleniowa, Polski i z innych systemów oświatowych o sprawdzonych praktykach. Chcemy na bieżąco dzielić się wiedzą, tak by z czasem powstała baza różnych rozwiązań. W tworzeniu takiego zasobu wiedzy wykorzystamy również miejski system ankietowy i wideokonferencje.

3. Poznaj platformę edukacyjną **Office 365 Education Teams.**

W goleniowskich placówkach oświatowych wdrażamy platformę edukacyjną **Office 365 Education Teams**.

C – WARIANT ZDALNY

Pracy w wariancie C uczyliśmy się w minionym roku szkolnym. Podjęcie nauki zdalnej w pandemii można potraktować jako szansę na tworzenie nowego modelu edukacji, rozumnie czerpiącego z osiągnięć naukowych. Być może przekonanie o budowaniu nowej edukacji pomoże nauczycielom i uczniom w poszukiwaniu wartościowych rozwiązań? Szkoła, która wspólnie podjęła wyzwanie nowego sposobu nauczania, wyniosła doświadczenie zespołowej satysfakcji i twórczych rozwiązań.

Mamy już też pierwsze dane dotyczące szans i zagrożeń związanych ze zdalną edukacją. Zapraszamy do lektury wyników badań prowadzonych przez Biuro Edukacji wśród warszawskich nauczycieli oraz raportu z zagrożeń powstawania „luk edukacyjnych”. Zjawisko to opisywane jest jako ujemny skutek pandemii, związany z przechodzeniem szkół na całym świecie ze stacjonarnego trybu pracy, na zdalny: <http://edukacja.warszawa.pl/dla-nauczyciela-i-dyrektora/cyfryzacja-oswiaty/cyfrowaszkola/22366-edukacja-zdalna->

zagrożenia-i (dostęp z 19.08.2020). Te informacje mogą dać radzie pedagogicznej ważne punkty odniesienia w planowaniu nowych metod nauczania i uczenia się. Poniżej prezentujemy porady, które pomogą podsumować, uzupełnić lub wzbogacić waszą dotychczasową praktykę pracy w czasie zdalnej edukacji. Niektóre zapisy są uniwersalne, część będzie adresowana do konkretnych odbiorców lub grup wiekowych.

1. Ulóż zasady pracy z przedszkolakami

Realizacja założeń podstawy programowej wychowania przedszkolnego w warunkach edukacji domowej jest utrudniona. Z rozmów z rodzicami wiemy, że w sytuacji kiedy cała rodzina musi korzystać ze sprzętu komputerowego (rodzice - praca zdalna, starsze rodzeństwo - lekcje on-line) potrzeby przedszkolaków schodzą na dalszy plan. Największym problemem jest brak samodzielności małych dzieci związanej z obsługą sprzętu - zawsze potrzebna jest pomoc osoby dorosłej. W niektórych przedszkolach nauczyciele wykorzystali czas pandemii na przeniesienie edukacji z sal na zewnątrz budynku. Ten przedszkolny nurt „outdoor education” (http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1070/PRZYR_10_1.pdf dostęp z 16.08.2020) połączony z nagrywaniem zadań dla dzieci do odtwarzania w domu cieszył się wiosną powodzeniem wśród rodziców. Możesz zachęcać nauczycieli do nagrywania krótkich filmów z zajęciami edukacyjnymi i umieszczania ich na założonym kanale YouTube, albo polecania rodzicom ciekawych źródeł w sieci, z których można korzystać. Wielu rodziców sygnalizowało też, że dla dzieci ważne były nawet kilku minutowe, bezpośrednie rozmowy ze swoimi nauczycielkami, w czasie których mogły opowiadać o swoich przeżyciach. Pamiętajcie o takich kontaktach.

Jeśli masz obawy o dostęp maluchów do Internetu, przypominaj rodzicom, że małe dzieci najlepiej uczą się poprzez codzienne doświadczenia i interakcje ze znajomymi osobami – czas spędzony w domu można przeznaczyć na wzmocnienie relacji. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że możecie inspirować rodziców do podejmowania z dziećmi prostych czynności i działań, które będą miały walor edukacyjny. Dla maluchów to może być np.:

- a) dbanie o porządek w swoim pokoju,
- b) samodzielne ubieranie i rozbieranie, traktowane jako ćwiczenia w zakresie samoobsługi,
- c) prowadzenie rozmów na różne tematy np. dotyczące danej pory roku, zjawisk atmosferycznych itp.,
- d) wspólne przygotowywanie posiłków,
- e) czytanie i opowiadanie, a przy tym rozwijanie i poszerzanie słownictwa,
- f) organizowanie wspólnych zabaw.

Zachęć rodziców do zbierania prac plastycznych, które dzieci wykonywały podczas zajęć „domowego przedszkola”. Po powrocie do placówki będzie można je wspólnie obejrzeć i omówić.

Porozmawiaj o kwestiach związanych ze skuteczną pomocą psychologiczno – pedagogiczną. To jeden z większych problemów z czasu wiosennego zamknięcia przedszkoli.

Część zadań logopedzi i pedagodzy specjalni realizowali z pomocą nagrywania krótkich filmów i przygotowywania pakietów zadań do realizacji z rodzicami. Próbowali też terapii prowadzonej na różnych platformach. Ten obszar wsparcia harmonijnego rozwoju dzieci ciągle wymaga udoskonalania.

2. Wspieraj uczniów i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami

Planując pracę z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami pamiętaj o szczególnej roli współpracy z rodzicami. Jak najwcześniej przedstaw im możliwe formy kontaktu i narzędzia do pracy zdalnej i uzgodnij najdogodniejsze rozwiązania. Oczywiście, dobrze by było, gdyby rodzic mógł korzystać z programów i narzędzi, które już zna albo z programów łatwych w obsłudze, których jest w stanie szybko się nauczyć. Weź pod uwagę, że z niektórymi rodzicami kontakt może być tylko telefoniczny (część z nich może nie mieć dostępu do komputera). Jeśli to możliwe, nauczyciele powinni umawiać się z uczniem i rodzicem na konsultacje stacjonarne oraz indywidualne zajęcia rewalidacyjne i z pomocy psychologiczno-pedagogicznej (jeśli uczeń z takich korzysta).

Dostosuj formy i czas pracy zdalnej do potrzeb i możliwości uczniów. Wypracuj wspólnie z radą pedagogiczną zgodną ze standardem dostępności i poziomem funkcjonowania uczniów, optymalną formę kontaktu z uczniem słabowidzącym i uczniem słabosłyszącym, także z uczniem, który nie używa mowy dźwiękowej i kontakt z nim jest możliwy z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Zadbaj o różne formy przekazu, zarówno werbalne, jak i wizualne i dźwiękowe.

Pracę uczniów organizuj z zachowaniem bezpiecznego i ergonomicznego korzystania z narzędzi multimedialnych. Uczniowie z niepełnosprawnością, np. uczniowie z porażeniem mózgowym w ograniczonym zakresie mogą korzystać z urządzeń elektronicznych, dlatego zadbaj o to, by dostosować rozkład zajęć zdalnych i stosowane narzędzia do indywidualnych możliwości ucznia. W trakcie prowadzenia zajęć nauczyciele powinni stosować pomoce, które będą służyły rewalidacji uczniów, odpowiednio do typu niepełnosprawności - np. w wypadku uczniów słabowidzących wskazane jest używanie pomocy wizualnych stosowanych w terapii wzroku. Praktyczne wskazówki do pracy możesz znaleźć w rekomendacjach MEN Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (link do materiałów na s. 17) oraz w Załączniku „Wskazówki do pracy z uczniami niepełnosprawnymi”.

Zastanów się też nad nową organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomyśl o możliwościach zachowania ciągłości zajęć rewalidacyjnych, zajęć socjoterapeutycznych. Rozważ formułę hybrydową, tak aby uczniowie mieli co pewien ustalony czas, bezpośredni kontakt ze specjalistami. Z zespołem nauczycieli, którzy dokonują wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia i tworzą dla niego indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny dokonaj podziału zajęć specjalistycznych na takie, które można prowadzić w kontakcie zdalnym i takie, które wymagają bezpośredniego kontaktu z dzieckiem. Opracuj ze swoimi nauczycielami dostosowany do nowych okoliczności kalendarz spotkań stacjonarnych z uczniem np. w zakresie zajęć logopedycznych, zajęć z integracji sensorycznej.

Motywuuj uczniów oraz rodziców do przesyłania informacji zwrotnych. Wypracuj z nauczycielami i z rodzicami dziecka najdogodniejszą dla Was i jednocześnie systematyczną ścieżkę dostarczania informacji zwrotnych, np. ustalcie, że rodzice będą przekazywali w piątek uwagi i wnioski dotyczące zajęć realizowanych w danym tygodniu. Ustalcie grafik dyżurów telefonicznych i konsultacji online nauczycieli. Określcie zasady takich konsultacji (np. pory i ich czas trwania), m.in. po to, żeby wyeliminować telefony rodziców późnym wieczorem i zapewnić równy dostęp do konsultacji wszystkim uczniom i rodzicom. Monitorujcie aktywność ucznia. Starajcie się jak najszybciej reagować, jeśli któryś z uczniów bez podania przyczyny, nie uczestniczy w zajęciach szkolnych. Wiemy, że może go to wykluczyć z systemu edukacji.

Opracuj dla rodziców zestaw niezbędnych ćwiczeń, jakie mogą sami prowadzić z dzieckiem. Znajdźcie wspólnie z gronem pedagogicznym czas na analizę efektów tak realizowanej nauki i wsparcia. Być może w działaniach nauczycieli, specjalistów lub rodziców należy dokonać zmian, a może jakieś kwestie dodatkowo wyjaśnić opiekunom dziecka pracującym z nim w domu? Taki osobisty kontakt to szansa na pozytywne zmotywowanie rodziców do prowadzenia pracy z dzieckiem.

3. Efektywnie realizuj zajęcia zdalne

Dotychczasowe doświadczenie nauczania zdalnego nie ujednoliciło trybu prowadzenia lekcji. W części szkół zajęcia były nagrywane, tak aby uczeń miał szansę, jeżeli tylko potrzebuje, wrócić do interesującego go zagadnienia. Były też szkoły, w których oczekiwano od uczniów bieżącej obecności online. Wprowadzaj zasady, które będą przejrzyste dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Pamiętaj o:

- a) elastycznych planach lekcji, dostosowanych do psychofizycznych możliwości uczniów, przyjmij jako zasadę w pracy dydaktycznej, aby lekcje zaplanowane były na 30 – 45 minut;
- b) wprowadzaniu ograniczeń w liczbie zajęć każdego dnia (zwiększając w zależności od wieku i potrzeb) np. 6 zajęć w klasach starszych i 4 zajęcia w klasach młodszych;
- c) zaangażowaniu wychowawców do monitorowania przebiegu zajęć i dbania o bezpieczeństwo psychiczne uczniów, częstego kontaktu z uczniami (to może być nawet 15 min. rano przed lekcjami lub popołudniu, po ich zakończeniu);
- d) angażowaniu mniej obciążonych nauczycieli do współorganizacji zajęć (np. wsparcia innych nauczycieli w kontaktowaniu się z uczniami lub rodzicami, tworzenia materiałów dydaktycznych lub wychowawczych itp.);
- e) pilnowaniu regularności spotkań zespołów przedmiotowych (online) i wymiany doświadczeń;
- f) wdrożeniu zasady, by nauczyciele krótko przypominali na zajęciach treści przekazywane na poprzedniej lekcji;
- g) wprowadzeniu przez nauczycieli przedmiotowych krótkich przerw pomiędzy zajęciami online, podczas których uczniowie będą mieli możliwość wykonywania prostych ćwiczeń ruchowych;

- h) zadbania o równomierne zadawanie prac domowych i wyznaczanie sprawdzianów - zorganizujcie wymianę informacji pomiędzy nauczycielami, a za taką koordynację mogą być odpowiedzialni wychowawcy klas
- i) ustaleniu sposobów oceniania uczniów (na stronie 15 znajdziesz przydatne linki), pamiętając o konieczności systematycznego przekazywania informacji zwrotnej i wykorzystywaniu różnego rodzaju metod oraz nowych wskaźników aktywności i efektywności ich pracy;
- j) zorganizowaniu przestrzeni wirtualnej dla uczniów, czyli możliwości swobodnej rozmowy między uczniami (np. moderowanej przez nauczyciela);
- k) zaproszeniu przedstawicieli samorządu uczniowskiego do rozmowy o doświadczeniach uczniów z naszej szkoły.

4. Włącz nauczycieli do monitorowania problemów uczniów

Wiarygodnym sposobem pozyskiwania informacji zwrotnej jest ankietowanie uczniów i rodziców. Możesz również stworzyć internetową wersję „pudełka”/„skrzynki”, gdzie będzie można wysyłać (nawet w pełni anonimowo) zgłoszenia i sygnały o problemach. Uwagami dotyczącymi prowadzenia lekcji może zajmować się zespół przedmiotowy szkoły. Natomiast sytuacje dotyczące osobistych problemów ucznia mogą trafić do pedagoga szkolnego, który wraz z wychowawcą i dyrektorem szkoły, pomógłby danemu uczniowi np. poprzez odpisanie na wiadomość i zachęcenie do spotkania lub rozmowy. Takie „pudełka” mogą być tworzone z wykorzystaniem znanych systemów jak np. ankiety Google, być w pełni anonimowe i bardzo łatwe do wypełnienia przez ucznia.

5. Nie zapomnij o bezpiecznym przetwarzaniu danych osobowych

Nowe przepisy dotyczące realizacji zajęć szkolnych w formie pracy zdalnej dają szeroką możliwość realizowania przez nauczycieli zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu kształcenia, w tym z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej. Kiedy korzystamy z platformy do zdalnego nauczania, trzeba pamiętać o bezpiecznym przetwarzaniu danych. Urząd Ochrony Danych Osobowych przygotował poradnik dla szkół „Dane osobowe bezpieczne podczas zdalnego nauczania”, który jest dostępny na stronie: <https://www.gov.pl/web/edukacja/zdalne-nauczanie-uodo> (dostęp z 19.08.2020) Jako dyrektor pamiętaj o:

- a. zawieraniu porozumienia w zakresie przetwarzania danych osobowych wymaganych do realizacji procesu zdalnego nauczania (wzór porozumienia możesz dostać w dzielnicowym wydziale oświaty lub w Biurze Edukacji);
- b. informowaniu nauczycieli, rodziców oraz uczniów o sposobie realizacji procesu zdalnego nauczania;
- c. zwróceniu szczególnej uwagi na zabezpieczenie danych przez zastosowanie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych;
- d. zapewnieniu nauczycielom właściwych warunków do pracy zdalnej, np. umożliwienie korzystania ze sprzętu znajdującego się w budynku szkoły, służbowego e-maila.

Swoich nauczycieli zobowiąż do:

- a. postępowania zgodnie z polityką lub inną procedurą wprowadzoną w szkole lub placówce w zakresie korzystania ze sprzętów elektronicznych (tj. upewnienie się, czy np. wykorzystywane urządzenie ma aktualny system operacyjny, czy używane są programy antywirusowe, czy dokonane są niezbędne aktualizacje, używanie mocnych haseł dostępowych, blokowanie komputera po pewnym czasie bezczynności oraz założenie odrębnych kont użytkowników w przypadku korzystania z komputera przez wiele osób, szyfrowanie, chronienie hasłem urządzeń przenośnych, na których zapisane są dane osobowe);
- b. prowadzenia korespondencji przy wykorzystaniu służbowych adresów e-mail, zwracania szczególnej uwagi na zabezpieczenie danych osobowych udostępnianych w przesyłanych wiadomościach;
- c. publikowania na ogólnie dostępnych portalach lub stronach internetowych jedynie materiałów edukacyjnych;
- d. sprawdzania i monitorowania obecności uczniów w zajęciach z zachowaniem proporcjonalności i minimalizacji danych (np. nie można w tym celu korzystać z narzędzi zbierających dane biometryczne).

Warto przeczytać (dostęp z 19.08.2020):

- a. Ochrona danych osobowych podczas pracy zdalnej: <https://uodo.gov.pl/pl/138/1459>
- b. Dane dzieci bezpieczne w sieci: <https://uodo.gov.pl/pl/138/1363>
- c. Ochrona danych osobowych w szkole: <https://uodo.gov.pl/pl/383/479>

6. Porównuj doświadczenia i szukaj inspiracji

- a) Cenne wskazówki dotyczące zebranych doświadczeń i mądrego planowania dalszej nauki online znajdują się na stronie Fundacji Szkoła z klasą. „Rady dla rady” to materiały, które będą przydatne dla grona pedagogicznego, ale również i dla rodziców, którzy (chcąc nie chcąc) stali się w czasie pandemii aktywnymi uczestnikami zdalnej edukacji: <https://www.szkolazklasa.org.pl/rady-dla-rady/>
- b) Jak skutecznie oceniać w czasie procesu zdalnego nauczania? Ten problem jest widoczny i wymaga przemyślenia. Dobre ocenianie pomaga uczniom się uczyć, a więc powinno być obecne również w nauczaniu zdalnym: <https://blog.ceo.org.pl/nagranie-z-webinarium-jakoceniacy-w-zdalnej-edukacji/> oraz <https://blog.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2020/04/Jakoceniacy-w-czasie-procesu-zdalnego-nauczania-artykul-Danuty-Sterny-CEO.pdf>
- c) „Kształcenie na odległość – poradnik dla szkół” opracowany w marcu br. przez MEN: <https://www.gov.pl/web/edukacja/ksztalcenie-na-odleglosc--poradnik-dla-szkol>
- d) „Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” rekomendacje MEN opracowane w kwietniu br. przez MEN:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/wsparcieuczniow-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi>

- e) Czy zastaliśmy polską szkołę tablicową, a zostawimy „onlajnową”? To refleksje o zdalnym nauczaniu krakowskiego nauczyciela:

<https://plus.gazetakrakowska.pl/nauczyciel-szczerze-oedukacji-zdalnej-to-przewrot-na-ktory-nie-byliśmy-gotowi/ar/c1-14920916>

W ostatnich latach nasza edukacja doświadczyła wielu trudnych sytuacji. Wspólnie, dobrze sobie z nimi poradziliśmy. Ufamy, że podobnie będzie również teraz, bo wiemy już, że możemy na siebie nawzajem liczyć, czerpać z doświadczeń, wzajemnej pomocy i wsparcia, zachowując spokój i chłodny umysł. W/w wytyczne edukacyjne – nauka w czasie pandemii to materiał, który powstawał z potrzeby chwili, w trosce o nasze zdrowie i bezpieczeństwo, wprost fizyczne, ale również nie mniej ważne - psychiczne. Wiem, że to zbiór zaledwie podstawowych informacji. Będziemy go wspólnie dalej redagować i wzbogacać w nowe teksty, rozwiązania i materiały źródłowe.